

**Střední škola a Základní škola
Lipník nad Bečvou, Osecká 301**

Společně se učit – společně žít

Sborník metodických materiálů

*Dotační program na podporu vzdělávání v jazycích národnostních menšin
a multikulturní výchovy v roce 2014 (č.j. MŠMT – 33220/2013)
Projekt - Číslo rozhodnutí : MŠMT – 4517/2014*

1.díl

INTERKULTURNÍ TŘÍDA A ŠKOLA

(13. 5. 2014)

Realizace projektu byly podpořena Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy v rámci dotačního programu Podpora vzdělávání v jazycích národnostních menšin a multikulturní výchovy v roce 2014“.

OBSAH

Název aktivity	strana
Foukání do balonků	3
Veselé tancování	3
Na sochy a poletuchy	4
Deka	4
Kouzelný les	4
Krakonoš trochu jinak	10
Malujeme slovy	11
V čem jsme stejní a v čem jsme jiní	11
Stížnosti	12
Jak to vyřešíme	13
Pracovní list	14
Co se říká o....	16
Já stojím zde (Barometr předsudků)	17
Přání ve vztahu ke skupině	19
Čtverec z lana	20
Co si myslím já – Nedokončené věty	20

Foukání do balónků

Zdroj: Warner,P.: 6x25 her rozvíjejících schopnosti a dovednosti dítěte. Portál, Praha 2005.

Cíl: rozvoj poznávacích schopností, vyjadřování emocí, jemná a hrubá motorika, řešení problémů, sociální interakce, prostorové vztahy

Pomůcky: 2 balonky

Postup: Nafoukněte 2 balonky. Běžte s balonky na jeden konec místnosti. Lezte po čtyřech a balonky foukejte před sebou. Zkuste balonky dofoukat až na druhý konec místnosti.

Můžete vyzkoušet další hry s balonkem, např.pinkat co nejdéle ve vzduchu, dát si ho mezi kolena a skákat s ním, zkoušet ho odpinknout pomocí hlavy atp.

Veselé tancování

Zdroj: Warner,P.: 6x25 her rozvíjejících schopnosti a dovednosti dítěte. Portál, Praha 2005.

Cíl: rozvoj poznávacích schopností, vyjadřování emocí, jemná a hrubá motorika, řešení problémů, sebeuvědomění, sociální interakce

Pomůcky: kazetový CD přehrávač, kazeta s taneční hudbou

Postup: Pusťte kazetu nebo CD s taneční hudbou a chvíli jen poslouvejte. Řekněte dětem, že můžou tancovat, ale ať zkusí zapojit jen jednu část svého těla. Vyberte část těla, kterou budete tancovat (např.prst, ruka, koleno, obličej, rameno, noha, chodidlo, prsty i nohou)

Další možnosti: tancujte společně a vzájemně pojmenovávejte části těla, které právě chcete do tance zapojit.

Zdroj: Warner,P.: 6x25 her rozvíjejících schopnosti a dovednosti dítěte. Portál, Praha 2005.

Na sochy a poletuchy

Zdroj: Warner,P.: 6x25 her rozvíjejících schopnosti a dovednosti dítěte. Portál, Praha 2005.

Cíl: rozvoj poznávacích schopností, uvědomování si vlastního těla, jemná a hrubá motorika, schopnost naslouchání, sociální interakce

Pomůcky: volný prostor – nejlépe venku

Postup: najděte si volný prostor, kde se dá běhat. Na povel „Poletuchy!“ dítě začne rychle běhat (může i legračně). Na povel „Sochy!“ se zastaví přesně v té poloze, ve které právě je, a musí tak chvilku vydržet. Povely střídáme, dokud hra děti baví.

Další možnosti: Na povel „Poletuchy!“ můžou děti skákat, tancovat, lézt po čtyřech atd.

Deka

Motivace: každá družina v džungli se musí navzájem dobře znát. Toto je zkouška, která zajistí, jak dobře se vlastně navzájem znáte.

Pomůcky: neprůhledná deka či přehoz

Postup: Skupina se rozdělí na 2 poloviny, mezi které se dá deka. Deku drží 2 lidé tak, aby na sebe skupiny vzájemně neviděly. Z každé skupiny se pak před deku připlíží jeden člověk (před dekou je ponechán volný prostor tak, aby se tam vešel) a vedoucí na daný signál spustí deku. Úkolem je co nejrychleji říci jméno člověka, který sedí naproti. Skupina nesmí napovídat.

pokud nikdo neví, dvojice se navzájem představí a vymění si svá místa ve skupinách. Pokud někdo řekne jméno správně a rychleji než soupeř, získává poraženého do své skupiny.

Kouzelný les

Zdroj: Milukíková: Já a moje třída. Program pro děti mladšího školního věku.

Cíl:

- podpora sociálních dovedností
- posílení pozitivních vztahů ve skupině
- schopnost pojmenování problémů, jejich příčin a důsledků
- hledání vhodných a přiměřených způsobů řešení problémových situací

Úvodní hra: **Tolik rukou tolik nohou** – na zemi může zůstat tolik rukou/nohou, kolik jich má dané zvíře. Učitel určuje a příp.pomáhá.

Např. *čáp, had, stonožka, kapr, medvěd, pes, slepice, chobotnice, žirafa*

Příběh lesa

1. Byli jste někdy v lese? Co všechno tam, můžete najít?

V jednom lese, v kterém roste mnoho, mnoho stromů, listnatých i jehličnatých žije spousta zvířátek. Koho byste tam čekali, koho byste tam potkali? Co třeba

Jelen:

Srna:

Medvěd:

Koloušek:

Liška:

Zajíc:

Divoké prase:

Sova:

Datel:

Myš:

Veverka:

Had:

Ježek:

Mravenec a určitě ne jeden:

Krtek:

Motýl:

Beruška:

Dravci:

2. Možná je jich ještě víc a potřebujeme je objevit. Pomozte mi ... podle čeho bys je mohl poznat? Rozdělte si jednotlivá zvířata a zkuste se chvíli jako vaše zvířátko chovat, projevovat, vydávat zvuky.

Teď si představte, že v tom lese žijí všechna zvířata spolu, někdy se spolu hrají, někdy spolu pracují ale asi tak jak všude, někdy se i hádají a jsou na sebe zlí.

3. *Umíte si představit, jak které zvíře reaguje, jak se chová – jak na něm poznáme, že nemá dobrou náladu? Jaké je když se zlobí?*

Jednou se stala taková věc. Do lesa se zatoulalo zvíře, které žádný z nich předtím nikdo nikdy neviděl. Představte si, jak se kdo choval, když najednou se mezi nimi objevila žirafa.

4. *Zkuste ji popsat tak, jak i mohla popisovat jednotlivá zvířata- myslíte si, že mravenec vidí žirafu stejně jako jelen, nebo krtek?*

Žirafa byla celá vystrašená, protože cítila, že není doma, v bezpečí, asi se nezatoulala z místa, kde doopravdy žije, ale možná z nějakého místa, kde žijí i další zvířata, která zrovna u nás nejsou doma.

5. *Víte, jak se toto místo jmenuje, koho všeho tam můžete najít? (ZOO)*

Zvláštní bylo, že když se žirafa zeptala, kde vlastně je a představte si, že jí nikdo nerozuměl, asi mluvila svojí žirafí řečí, možná s nějakým africkým přízvukem, a tady v lese třeba u Helfštýna nic takového zvířátka nikdy neslyšela.

6. *Ukažte ji vy všichni, jak se dá říct les beze slov tak, aby žirafa mohla pochopit, kam se dostala, vůbec nevěděla, jakou řečí se v tomto lese mluví...*

Konečně žirafa pochopila, kde se vlastně ocitla a teď se zvířátka radila, co s tou žirafou udělají. V lese vznikl obrovský chaos, jedno zvířátko překřikovalo druhé, až musel zasáhnout král lesa.

7. *Víte kdo to je a co udělal?*

Takže zvířátka si stoupla do kruhu a jelen předal slovo nejmodřejšímu obyvateli lesa.

8. *Kdo to je? Proč si myslíte, že je to zrovna ona? Podle čeho se to takto povídá?*

Sova vyletěla na místo, odkud na všechny viděla a moudře pronesla: „Milí obyvatelé našeho lesa, dostali jsme se do zvláštní situace. Do našeho lesa se dostal jeden tvor, o kterém toho moc nevíme. Přejete si, aby se vám lépe představil? Aby se nemusel stydět (i když nevím, jestli byste to na něm poznali) navrhuji, abyste pokládali otázky a prosím, ne všichni najednou ale buď zastříháte ušima, mrknete očima, zvednete kopýtko nebo povyskočíte a já vám dám slovo.“

9. Ted' si prosím vy všichni vyzkoušejte, jak se budete hlásit o slovo, aby vám je sova mohla udělit!

A víte co, možná bychom měli na tuto slavnost pozvat i naše sousedy z Helfštýnského lesa – takže všichni je musíme zavolat naším smluveným signálem, aby věděli, že mají přijít – pamatuje si ho někdo?

10. Na tabuli napsat okénka pro jednotlivá slova- hádat písmenka- vytleskat rytmus slov

1	2	3	4	5	6	7	8	-	9	10	11	12	13	14	-	15	-	16	17	18
k	a	m	a	r	á	d	i		p	o	j	d'	t	e		k		n	á	m

Kamarádi pojd'te k nám!!! Vytleskat rytmus slov – skandovat.

Výborně, a myslím si, že by bylo rozumné, abychom tohoto zvláštního tvora přivítali naším lesním tancem – tím slavnostním, kterým vítáme zvířátka hosty z jiných lesů a luk. Takže jelen začne a podá ruku dalšímu a všichni uděláme dlouhého hada nikdo nesmí zůstat mimo, žirafa si stoupne doprostřed a my kolem ní vytvoříme kruh a začneme náš rituální tanec

Tanec : Čam-čuli... (dle fantazie vyučujícího a dětí)

a představíme se jí : já tvoje jméno a název zvířete, které představujeme krásně ukloníme a přidáme se do tance k dalším

Přehlídka zvířátek

A teď po tak krásném uvítání všech našich hostů by bylo krásné připravit velikánskou hostinu tak, aby každý z toho mohl mít radost (připravit sušenky, jablka, bonbony, lentilky, rozinky, ředkvičky, oříšky ...)

Hostina: připravit na tácky jídlo

Ale dnes se stalo něco zvláštního – ne všichni kamarádi z lesů jsou s novým přistěhovalcem spokojeni a začali mu dělat zle.

Co myslíte, že mu dělali ? A jak se žirafa cítila ? Našla nějaké kamarády, kteří by se jí zastali ? Nebo zůstala sama ? Proč asi se někteří s ní neskamarádili ? Jak byste to řešili ? Jak byste mohli žirafě pomoci ?

Nakreslíme náš společný les na jeden velký papír tak aby se tam všechna zvířátka mohla dostat, každý měl své místo a bylo mu tam dobře.

11. Možná je jich ještě víc a potřebujeme je objevit. Pomozte mi ... podle čeho bys je mohl poznat? Rozdělte si jednotlivá zvířata a zkuste se chvíli jako vaše zvířátko chovat, projevovat, vydávat zvuky.

Ted' si představte, že v tom lese žijí všechna zvířata spolu, někdy se spolu hrají, někdy spolu pracují ale asi tak jak všude, někdy se i hádají a jsou na sebe zlí.

12. Umíte si představit, jak které zvíře reaguje, jak se chová – jak na něm poznáme, že nemá dobrou náladu? Jaké je když se zlobí?

Jednou se stala taková věc. Do lesa se zatoulalo zvíře, které žádný z nich předtím nikdo nikdy neviděl. Představte si, jak se kdo choval, když najednou se mezi nimi objevila žirafa.

13. Zkuste ji popsat tak, jak i mohla popisovat jednotlivá zvířata- myslíte si, že mravenec vidí žirafu stejně jako jelen, nebo krtek?

Žirafa byla celá vystrašená, protože cítila, že není doma, v bezpečí, asi se nezatoulala z místa, kde doopravdy žije, ale možná z nějakého místa, kde žijí i další zvířata, která zrovna u nás nejsou doma.

14. Víte, jak se toto místo jmenuje, koho všeho tam můžete najít? (ZOO)

Zvláštní bylo, že když se žirafa zeptala, kde vlastně je a představte si, že jí nikdo nerozuměl, asi mluvila svojí žirafí řečí, možná s nějakým africkým přízvukem, a tady v lese třeba u Helfštýna nic takového zvířátko nikdy neslyšela.

15. Ukažte ji vy všichni, jak se dá říct les beze slov tak, aby žirafa mohla pochopit, kam se dostala, vůbec nevěděla, jakou řečí se v tomto lese mluví...

Konečně žirafa pochopila, kde se vlastně ocitla a teď se zvířátka radila, co s tou žirafou udělají. V lese vznikl obrovský chaos, jedno zvířátko překřikovalo druhé, až musel zasáhnout král lesa.

16. Víte kdo to je a co udělal?

Takže zvířátka si stoupla do kruhu a jelen předal slovo nejmoudřejšímu obyvateli lesa.

17. Kdo to je? Proč si myslíte, že je to zrovna ona? Podle čeho se to takto povídá?

Sova vyletěla na místo, odkud na všechny viděla a moudře pronesla: „ Milí obyvatelé našeho lesa, dostali jsme se do zvláštní situace. Do našeho lesa se dostal jeden tvor, o kterém toho moc nevíme. Přejete si, aby se vám lépe představil? Aby se nemusel stydět (i když nevím, jestli byste to na něm poznali) navrhuji, abyste pokládali otázky a prosím, ne všichni najednou ale buď zastříháte ušima, mrknete očima, zvednete kopýtko nebo povyskočíte a já vám dám slovo.“

18. Teď si prosím vy všichni vyzkoušejte, jak se budete hlásit o slovo, aby vám je sova mohla udělit!

A víte co, možná bychom měli na tuto slavnost pozvat i naše sousedy z Helfštýnského lesa – takže všichni je musíme zavolat naším smluveným signálem, aby věděli, že mají přijít – pamatuje si ho někdo?

19. Na tabuli napsat okénka pro jednotlivá slova- hádat písmenka- vytleskat rytmus slov

1	2	3	4	5	6	7	8	-	9	10	11	12	13	14	-	15	-	16	17	18
k	a	m	a	r	á	d	i		p	o	j	d'	t	e		k		n	á	m

Krakonoš trochu jinak

Zdroj: Dvakrát měř, jednou řež - od multikulturní výchovy ke vhledu -Práce s pohádkami.

Aktivita č. 4

http://www.varianty.cz/download/pdf/pdfs_82.pdf

V některých pohádkách se lze setkat naopak s tím, že hranice mezi dobrem a zlem je tak trochu setřena – postavy, u kterých automaticky očekáváme kladné chování, se zachovají podle, jiné, u kterých bychom čekali zlé chování, jsou najednou oběťmi. U takových momentů v pohádkách lze velmi hezky reflektovat jednotlivé způsoby chování a jejich hodnocení jednotlivci. Každý z nás má v konkrétní situaci možnost zachovat se určitým způsobem, který mu připadá správný. Pojetí toho, co je správné, často velmi úzce souvisí s předchozími zkušenostmi, lidmi, se kterými se setkáváme, tichým vnitřním hlasem, který nám našeptává, co je správné. V tom se mezi sebou jednotlivci odlišují a právě tyto odlišnosti lze také využít pro práci s příběhy.

Jednou z hezkých ukázek pohádky, která vzbuzuje řadu emocí kvůli relativizaci dobra a zla, je například pohádkový seriál Krkonošské pohádky. Pro inspiraci při práci s touto aktivitou je uveden v příloze text od Tomáše Baldýnského uveřejněný v pravidelné rubrice Poslední slovo v Lidových novinách. Rádi bychom se v této aktivitě zaměřili na posuzování konkrétního chování u jednotlivých postav a hlouběji se zamysleli nad postavou Krakonoše.

Cíl : Reflexe jednotlivých způsobů chování a jejich hodnocení.

Formy práce: Diskuse, práce v malých skupinkách.

Pomůcky: Krkonošské pohádky, díl Jak Trautenberg vystrojil hostinu pro štěpanického barona;

http://www.detsky-web.cz/online-pohadky/krkonosske_pohadky/jak_trautenberg_vystrojil_hostinu_pro_stepanickeho_barona

Postup:

Krok 1: Pusťte žákům nebo studentům díl Jak Trautenberg vystrojil hostinu pro štěpanického barona z večerníčkového cyklu Krkonošské pohádky.

Krok 2: Rozdělte žáky nebo studenty do třech skupin. Každá z nich se bude zamýšlet nad chováním některých postav ze zhlédnutého večerníčku (Krkonoš alias Štěpanický baron, Trautenberg a Anče, Kuba, hajný).

Krok 3: Ve skupinkách mají žáci nebo studenti za úkol vzpomenout si na konkrétní situace ze zhlédnutého dílu, kdy se postava, kterou zpracovávají, chovala podle nich dobře a kdy se chovala špatně. Příklady mají být velmi konkrétní, žáci by měli zdůvodnit, proč se v dané situaci podle nich postava chovala dobře nebo špatně.

Krok 4: Jednotlivé skupinky představují výsledky své práce – ostatní skupinky mohou souhlasit nebo nesouhlasit, diskutovat o tom, které chování je dobré a které špatné.

Krok 5: Zeptejte se žáků nebo studentů, zda je něco při práci překvapilo. S velkou pravděpodobností to bude podlé chování Krakonoše. Zeptejte se dětí, jak si postavu Krakonoše představovaly. Zda je podle nich kladným nebo záporným hrdinou.

Krok 6: Na závěr diskuse můžete reflektovat, jak moc na děti příběh zapůsobil, jak je oslovil a jaké hodnoty z příběhu pro ně mají největší váhu.

Malujeme slovy

Zdroj: Šimanovský, Z., Šimanovská, B.: **Hry pro rozvoj zdravé osobnosti**. Portál, Praha 2005

Cíl: rozvoj spolupráce

Nejprve každý namaluje svůj obrázek pastelkami na menší papír. Přikryje ho a nikomu ho neukazuje. Hráči vytvoří dvojice, usednou zády k sobě a jeden ze dvojice svůj obrázek popíše druhému. Ten mu pozorně naslouchá a zkusí namalovat podle popisu stejný obrázek.

Pak si vymění role a svou kresbu popíše druhému, který ji podle tohoto popisu kreslí. Nakonec hráči ve všech dvojicích porovnávají dvojice obrázků a mluví o tom, co si při hře uvědomili a co zažili.

Varianta:

- Dvojice vytvoří ti hráči, kteří si jdou trochu „na nervy“.

V čem jsme stejní a v čem jiní

Zdroj: Šimanovský, Z., Šimanovská, B.: **Hry pro rozvoj zdravé osobnosti**. Portál, Praha 2005

Cíl: rozvoj spolupráce

Hráči chodí prostorem. Na tlesknutí chytí nejbližšího a vytvoří se dvojice. Každý dostane papír, přeložený na polovinu a tužku. Do jedné půlky píše, co mají oba ve dvojici společného, a do druhé to, v čem se liší. Následně si o tom povídají.

Varianty:

- Totéž v kruhu a dvojice vytvoří ti, co stojí přímo naproti sobě.
- Totéž a dvojice vytvoří ti, kteří si jdou navzájem trochu „na nervy“.

Stížnosti

Zdroj: Hermochová, S.: **Hry pro život II.** Sociálně psychologické hry pro děti a mládež. Portál, Praha 1994.

Cíl: V silném hněvu můžeme vyjádřit svá přání nevhodně jako příkaz. Cvičení vede k tomu, abychom ani v komplikovaných situacích neztratili ze zřetele svůj cíl a uměli ho formulovat jako přání.

Postup:

Podnětové otázky: „Co děláte, když se na někoho zlobíte?“ Nadáváte mu? Stáhnete se do sebe? Vyčítáte?“

Zavřete oči. Představte si, že hovoříte s někým ze své rodiny, kdo vás něčím rozhněval. Řekněte – ve fantazii – této osobě, jak vás rozhněvala. Nikdo vás nemůže slyšet. Řekněte však vše velmi přesně: „Zlobím se, když bez zaklepání vstoupíš do mého pokoje.“ „Nemám ráda, když musím sama mýt nádobí a ty si hraješ.“

Nyní této osobě sdělte, co by jste od ní chtěli. Vyslovte své přání klidně, ale pevně. „Chtěla bych, abys zaklepal, když chceš přijít do mého pokoje.“ „Marku, prosím tě, zacházej s tou tužkou opatrně.“ !Pomoz mi s mytím nádobí, abych si také mohla hrát.“

Nyní myslíte na situace v této skupině. Kdo vás zde občas rozhněvá? Řekněte tomuto spolužákovi v duchu, čím vás rozčiluje..... Řekněte mu, také v duchu – své přání, jak by se měl chovat.

Otevřete oči. Rozhlédněte se po spolužácích. Řekněte nahlas, co máte chuť říct.

Vyhodnocení:

Jak se mi cvičení líbilo?

Jak v této skupině vyjadřuji svůj hněv a svá přání?

Jaký je rozdíl mezi přáním a požadavkem?

Co cítím, když někdo ode mne žádá?

Chci teď někomu říct, že bych chtěl, jak se choval jinak?

Zpracovat na panel: přání – požadavek (aby bylo jasné přeformulování). Panel může mít název: konstruktivní kritika nebo stížnosti. Barevně odlišit přání a zdůraznit, jako lepší variantu

Jak to vyřešíme?

Zdroj: Holá A., Jirásková V., Kadlecová Š, Kalibová K.: **Já a oni jsme my.** Nápady a náměty pro multikulturní výchovu.

<http://www.in-ius.cz/dwn/ja-a-oni-jsme-my/ja-a-oni-jsme-my-mkv.pdf>

Cíl: Žák ilustruje vztahy v kolektivu, v němž dochází k šikaně. Žák navrhne možnosti řešení konfliktů ve třídě a zdůvodní, kam by se obrátil pro pomoc. Žák reaguje na projevy nenávisti, násilí a šikany v třídním kolektivu.

Čas: 45 min.

Postup:

- 1) Vyučující rozdá pracovní list - text. Žáci ve dvojicích čtou první část a zaznamenávají jednotlivé postavy příběhu včetně jejich chování.
- 2) Vyučující napíše na tabuli (návrh: na balící papír – ke zpracování na panel) jednotlivé postavy a jejich chování (možno postavy nakreslit, pak nalepit na balící papír). Na druhou část tabule napíše pojmy: oběť, agresor, obránce, potenciální obránce, divák, pomocník, fanda, pasivní příznivec. Žáci přiřazují pojmy k postavám. Učitel vede reflexi s celou třídou.
- 3) Žáci si přečtou druhou část textu a zapíší, jak jednotlivé postavy situaci řešily. Co kdo řekl? Co udělal/a ...?
- 4) Vyučující reflektuje jednotlivé nově vytvořené příběhy a shrne, která postava byla schopna (jak a čím) ovlivnit dění ve třídě. Následně vede diskuzi na téma: Co dělat, vědí-li žáci o podobných konfliktech ve třídě. Jak je mohou řešit. Na koho se obrátit o pomoc.

Hlavně: podpořit a vyzvednout obránce – i na panelu!

PRACOVNÍ LIST

V roce 2010:

Ve dvanácté třídě základní školy na ostrově Linos měli velký problém. Na začátku školního roku přišla nová žákyně Manu. Byla milá a kamarádká, takže si zanedlouho našla přátele. Musela se naučit linoštinu, protože pocházela z nedalekého ostrova Sabó, a kamarádi jí v tom pomohli.

Spolužák Pad'our se jí začal posmívat, že má moc malé uši a dlouhé ruce. Když ji viděl na chodbě, pokřikoval na ni a často jí i podrazil nohy nebo do ní strčil tak prudce, že spadla na zem. K Pad'ourovi se přidali Facák, který Manu několikrát sebral tašku, a Bidlo, jenž jejich chování povzbuzoval. Týda s potěšením pozorovala, jak je Manu vystrašená.

Manu se cítila osamělá. Jediný, kdo se jí zastal, byl Jarabáček. Ostatní spolužáci nijak nereagují. Tyty se ubližování nelíbí, ale zatím nikdy nic neřekla. Kukr jen sleduje, co se děje.

Ve třídě zavládla nepříjemná dusná atmosféra. Děti spolu nemluvily tak, jako dříve. Z Manu se stala uzavřená dívka, která se na nikoho neusmívala.

Kdo je Manu? Kdo je Pad'our? Kdo je Facák?

Kdo je Bidlo? Kdo je Týda? Kdo je Jarabáček?

Kdo jsou Tyty a Kukr? Koho jejich chování ovlivňuje?

Dnes:

Manu se znovu usmívá. Ve třídě je příjemně. Spolužáci se kamarádí, dokonce nedávno uspořádali společný piknik na školním dvoře.

Jak děti situaci vyřešily? Co udělaly nebo řekly jednotlivé postavy příběhu? Jak se zachoval/a pan učitel/paní učitelka?

Teorie (Jirásková Věra)

Co podporuje výskyt šikany

- psychologická absence autority
- nedostatek dozoru a kázně
- frustrace

(tj. subjektivně nepříjemný stav selhání na cestě za uspokojením některé potřeby; stav, kdy individuum vynaloží všechny své síly k tomu, aby dosáhlo subjektivně vnímaného důležitého cíle, ale přesto nedojde k uspokojení jeho potřeb. Samotný výraz „frustrace“ je odvozen z latinského frustratio, které značilo zklamání nadějí, ošálení či úskok. Jedinec chce prožít úspěch, usiluje o dosažení respektu a obdivu zvláště vrstevnické skupiny, někdy doufá i v to, že „předvedením své síly“ získá přátelství nebo lásku. Je známo, že nejčastější reakcí na frustraci se stává právě agrese (může jí být ale i deprese, stažení se do sebe, ustrašenost, nedůvěra ve vlastní schopnosti a „všudypřítomný“ pocit ohrožení.)

- pasivita, lhostejnost a strach nejen oběti, ale i tzv. přihlížejících adekvátně aktivně zasáhnout (přivolat pomoc, informovat o bezpráví, násilí a agresi, tj. šikaně.) Mezi dětmi je častou příčinou strach z „nálepky žalobníčka“ a z pomsty agresora nebo šikanující skupiny.

Je důležité vědět, že

- předvádění surovostí, násilí a bezcitné hrubosti dítě postupně desenzibiluje k reálnému násilí, tj. snižuje, či dokonce jej zbavuje lidského náhledu na hrůznost, snižuje jeho schopnost empatie a soucítění včetně schopnosti projevit pomoc, atd.
- výzkumy prokázaly, že např. dlouhodobá expozice např. televizního násilí vyvolává situace, kdy dítě ztrácí nad svými agresivními pudy kontrolu a že často přímo indikuje násilné chování mezi školáky;
- zatímco dříve býval spouštěčem dětských šikan výrazný povahový, mentální nebo tělesný handicap oběti, šikana se dnes zaměřuje na každého, kdo je jakkoliv odlišný;
- stále běžnější je, že obětí šikany se stává typ slušného žáka, který se ze zásady nechce prát se svými spolužáky, nad nimiž vyniká některými vědomostmi.

Je důležité vědět, že v případě tolerance násilí, budou naše děti

- jako oběti vědět, že samy nemají žádnou hodnotu, že slušné vztahy (vstřícnost, empatie, laskavost atd.) se nevyplácejí, že je lepší lidem nevěřit a že „násilí je právem silnějšího a agresivního“,
- jako pachatelé se naučí, že hrubá síla je lepší než inteligence a slušnost; že všeho, co si usmyslí, dosáhnou z pozice násilí; že mohou být netolerantní a agresí vnucovat svou vůli druhým, že mohou s druhými manipulovat a naučí se jednat s druhými z pozice síly.

Co se říká o Doporučení: u této aktivity vybrat předem skupinu, subkulturu – Romové, Vietnamci, gayové? Pokud uznáte, že není vhodná pro naše žáky, použijte Já stojím zde (barometr předsudků) – prostě si vyberte

Zdroj: 10xs MKV. **Metodické listy pro výuku multikulturní výchovy dle osobnostního přístupu.**

http://www.varianty.cz/download/pdf/pdfs_121.pdf

Cíle:

Žáci: Formulují argumenty proti často se vyskytujícím předsudkům (negativním stereotypům) spojeným s vybranými skupinami lidí.

Věková kategorie: 8. – 9. třída ZŠ

Využití v předmětu: občanská výchova, průřezové téma multikulturní výchova

Čas: 45 minut

Pomůcky: flipchartové, případně jiné velké papíry a fixy

Průběh aktivity:

- Vyzvěte žáky, aby jmenovali skupiny lidí (sociální skupiny, subkultury), které jsou nějakým způsobem odlišné (ať už na základě etnicity, náboženství, sexuality, zjevu apod.). Napište je na flipchart a zároveň na papírky.
- Rozdělte žáky do skupin po 3 – 4. Každé skupině přiřadte flipchartový papír a fixu.
- Nechte skupiny, ať si každá vylosuje jeden papírek. Vyzvěte je, ať zpracují co nejvíce odpovědi, které je napadnou k otázce: *Co se říká o...?* (dané skupině, kterou si vylosovali). Důrazně žáky upozorněte, že se neptáte na jejich subjektivní názor, ale na to, co o dané skupině slyšeli říkat odjinud, i když se to třeba nemusí zakládat na pravdě (v rodině, v médiích, ve škole, mezi kamarády atd.).
- Když žáci vypíší všechny nápady, vyzvěte je, aby předali papír další skupině. Předtím, než zadáte další úkol, vysvětlíte žákům, jaký typ tvrzení vlastně napsali – že se jedná o tzv. předsudky. Vysvětlíte žákům, co to předsudky jsou. Poté zadejte další úkol.
- Každá skupina nyní zpracuje protiargumenty proti předsudkům uvedeným na flipchartu, které zaznamenala skupina před nimi.
- Ve chvíli, kdy mají všichni protiargumenty zpracované, vyzvěte zástupce jednotlivých skupin, aby prezentovali hlavní výstupy – tedy předsudky vůči dané sociální skupině a protiargumenty, které mají vyvrátit.
- Po této prezentaci dejte vždy prostor skupině, která psala předsudky, aby se vyjádřila k předloženým argumentům. Žáci ze skupiny mají nejprve vybrat ty, které by je přesvědčily a vyvrátily jejich tvrzení a dále pak ty, které by naopak nezafungovaly a jejich názor nezměnily.

- Pote se zeptejte zbytku třídy, zda k tomu chce něco doplnit, případně zda někdo nesouhlasí. Následně uveďte argumenty a informace, které k tomu napadají Vás. Stejně postupujte v případě všech sociálních skupin, se kterými se pracovalo.

Závěrečná část – reflexe:

- Zeptejte se žáků, zda se od spolužáků či od učitele dozvěděli něco nového, či zda je něco překvapilo.
- Zeptejte se, proč je nebezpečné nahrazovat negativní stereotypy pozitivními.
- Upozorněte žáky na důležitost individuálního přístupu ke každému a na úskalí názoru, že všichni členové určité skupiny jsou stejní – vykazují určité znaky, typ chování apod.

Já stojím zde (Barometr předsudků)

Zdroj: Holá A., Jirásková V., Kadlecová Š, Kalibová K.: **Já a oni jsme my**. Nápady a náměty pro multikulturní výchovu.

<http://www.in-ius.cz/dwn/ja-a-oni-jsme-my/ja-a-oni-jsme-my-mkv.pdf>

Cíl: vysvětlit, jak vznikají a fungují předsudky, formulovat svůj názor a zdůvodnit své rozhodnutí, diskutovat ve skupině.

- 1) Vyučující napíše na 3 listy papíru *Souhlasím; Nesouhlasím; Nevím/Je mi to jedno* a rozmístí je po zdech třídy tak, aby u nich žáci mohli stát.
- 2) Vyučující řekne tvrzení (viz.prac.list) a žáci se postaví k papíru, který nejlépe vystihuje jejich postoj. Učitel postupně přečte všechny výroky, po každém se žáci rozmístí k papírům. Na první 2 výroky reagují žáci ve dvojicích či skupinách po třech, po krátké diskuzi musejí odpovědět jednotně. Na následující 4 výroky odpovídají jako jednotlivci.
- 3) Po každém výroku vybere vyučující zástupce názorových skupin a zeptá se, proč reagovali právě takto. Žáci vysvětlují svůj postoj. Vyučující klade doplňující otázky, ale odpovědi nehodnotí. Po prvních dvou výrocích následuje také reflexe komunikace ve skupině a toho, jak žáci došli ke konsensu (Byli přehlasováni? Přijali argumentaci ostatních? Respektovali autoritu ve skupině?)
- 4) Navazuje diskuze s cílem ukázat, že třída není homogenní skupina a její členové mají odlišné postoje. Každý má své předsudky. V rámci této aktivity se žáci zamýšlejí, odkud mohou pramenit jejich předsudky. Formulace výroků ukazuje, že promítnou-li se předsudky (v první části výroku) v chování, mohou vést k diskriminačnímu jednání (v druhé části výroku).

Černoši mají rytmus v krvi.

Romové raději berou dávky, než aby pracovali.

Gayové a lesby nemají ve sportovních klubech co dělat. Nechci se s nimi sprchovat.

Vietnamci berou Čechům práci. Nepůjdu k nim nakupovat.

Ukrajinky by vysokou školu nezvládly, měly by raději uklízet.

Muslimové jsou teroristi. Nechci je mít za sousedy.

Přání ve vztahu ke skupině

Zdroj: Hermochová, S.: **Hry pro život II.** Sociálně psychologické hry pro děti a mládež. Portál, Praha 1994.

Cíl: Trénink přeformulování požadavků v přání. Když se členové skupiny často popichují či hádají, je možno touto cestou zjistit, co je ruší a odvádí od práce.

Postup: „I ve třídách, které dokáží spolupracovat, dochází občas k nedorozumění. Pak je třeba si je vyříkat.“

Sedněte si do kruhu. Postupně může každý, kdo chce, říct ostatním, co ho na jeho chování ruší, co je mu nepříjemné, co ho zlobí. Oslovte vždy toho, komu je připomínka určena. Např. „Aleno, nemám ráda, když každému o mě vyprávíš, co tě právě napadne.“ „Ondro, vadí mi, když se hrabeš v mých knihách.“ Neomlouvejte se, nebraňte se, když jste osloveni. Vyslechněte, co vám druzí říkají. Také dostanete slovo k vyjádření svých přání.

Nyní přemýšlejte každý o tom, co vám bylo řečeno. Možná, že chcete vyhovět přání druhých a něco na sobě změnit. Některá přání možná změnit nechcete nebo nemůžete. Jestli chcete něco na sobě změnit, řekněte to dotyčnému spolužákovi. Např. „Ano, už o tobě nebudu vykládat žádné historky.“

Když se vyčerpají všechna dobrá předsevzetí, zahajte vyhodnocení, reflexi.

Vyhodnocení:

Jak se vám cvičení líbilo?

Co jsem se o sobě a o druhých dověděl?

Jak se nyní cítím?

Pomohlo cvičení skupině?

Jak často bychom toto cvičení měli opakovat?

Jsem se sebou spokojen?

Čtverec z lana

Zdroj: Šimanovský, Z., Šimanovská, B.: **Hry pro rozvoj zdravé osobnosti**. Portál, Praha 2005

Cíl: rozvoj spolupráce

Každý se během hry musí stále držet lana. Společným úkolem pro skupinu je vytvořit z lana svázaného na koncích pravidelný čtverec (obdélník nebo trojúhelník) – bez mluvení! Můžou se dorozumívat jen neverbálně.

Co si myslím já - Nedokončené věty

Zdroj: Holá A., Jirásková V., Kadlecová Š, Kalibová K.: **Já a oni jsme my**. Nápady a náměty pro multikulturní výchovu.

<http://www.in-ius.cz/dwn/ja-a-oni-jsme-my/ja-a-oni-jsme-my-mkv.pdf>

Cíl: Žák posoudí své vlastní předsudky a navrhne, jak zamezit jejich projevu v chování. Žák vyvodí závěry, co dělat, je-li svědkem konfliktní či mimořádné situace.

Postup:

- 1) Žáci dostanou papírky s 3 nedokončenými větami (všechny směřují k pravidlům, co dělat, stane-li se žák přihlížejícím krizové situace) – obměna: písemně zpracuje jen 1 žák nebo učitel
- 2) Žáci věty doplní a odevzdají.
- 3) Následuje reflexe vybraných písemných projevů žáků, které povedou k diskuzi, a následně i tematického celku. V této fázi může vyučující zrekapitulovat pravidla jednání v mimořádné situaci, včetně osob, na které se mohou žáci obrátit ve škole i mimo ni, a důležitých kontaktů.

Nedokončené věty:

a) Když uvidím, že před školou na ulici upadla stará paní a nezvedá se, tak

.....

b) Když se mi kamarádka svěří, že se bojí chodit do školy, protože na ni před vchodem čeká partička a sprostě jí nadává, tak

.....

c) Já sám/sama mám předsudky vůči

Myslím si o nich, že, protože

.....

Mé chování to ovlivňuje tak, že

Své chování mohu změnit tak, že